

z napotki o tem, kako naj se obnašata, kadar bosta imela opravka z nevarnostjo, da ju zasuje plaz. Hkrati jima postreže z osnovnim znanjem o snegu in plazovih ter ju pouči o ukrepih za primer, da se je nesreča zgodila.

Werner Munter je pooblaščen gorski vodnik, s plazovi se ukvarja že dolga leta. Svoje znanje je na številnih tečajih posredoval tudi drugim; rezultat tega dela in izkušenj je tudi ta knjiga. Odlikuje ga pogum, da misli s svojo glavo in ima svoje mnenje o marsičem, kar vse do danes še ni do kraja dognano in se še spreminja, in o vprašanih, glede katerih se razhajajo tudi največji poznavalci. Z izkušnjami, ki jih zbira načrtno, je svoja stališča vedno pripravljen tudi utemeljiti in dokazati. Pomembnost njegovega priročnika je zlasti v tem, da kaže in odpira nova pota praktikom.«

Avtor sam je svoje delo uvedel z besedami vremenoslovca in raziskovalca **Henrvja Hoeka**, ki je na temo znanja o plazovih že »davnega« 1928. leta napisal naslednje misli: »Naše znanstveno izkustvo in znanje o plazovih bo čedalje večje..., vse to znanje pa bo zimskemu romarju na smučeh malo koristilo... Samo iz knjig se ne bo nihče izučil in samo s teorijo si ne bo nihče mogel pomagati ter si ustvariti sodbe o varnosti nekega pobočja. Tega se naučimo samo zunaj, na zasneženih gorah, pa še tam samo tisti, ki ima dar, da zazna utrip stvarstva, ki čuti, da je tudi sam del narave.«

Sedaj pa k vsebini!

V uvodu avtor ugotavlja, da je znanost na področju ugotavljanja stabilnosti snežne odeje šele na začetku, saj neenakomerna sestava snežne odeje ne omogoča zanesljive ocene. Tveganje je torej nujno!

Poglavja v knjigi pa so naslednja: Plazovi nekaj in danes, Trinajst usodnih mišljenskih napak (sila zanimiva nanizanka napačnih sklepanj, ki vodijo v nesrečo), Možnosti preživetja so sila majhne (kdor se zavestno podaja v nevarnost, da ga zasuje plaz, je bedak ali pa samomorilec; statistika kaže, da je število mrtvih iz desetletja v desetletje večje; nauk: ne tvegajmo, da nas zasuje plaz; možnosti, da preživimo, je malo), Manj žrtev zaradi katastrof, več mrtvih med športniki (gorniki in smučarji hočejo svoje, žičničarji trdijo, da je rentabilna samo tista proga, ki obratuje - ne glede na posledice; vrh vsega mestni ljudje nimajo več pravega stika z naravo, zavaja jih zanašanje na srečo), Delitev plazov, Nastanek in preobrazba snega, Plazovi in vreme, Snežna odeja, v kakšni meri jo lahko obremenimo, Trganje plazov sprijetega snega, Ocena nevarnosti plazov, Previdnostni ukrepi na terenu, Najpogostejše napake (navaja 19 poglavitni napak, zaradi katerih lahko pride do nesreče), Iskanje zasutega v plazov, Odločanje v tveganih razmerah, Pravni

vidiki nesreče v plazov - izhodišča sodnega snegoznanstva.

Zanimivo in koristno branje, ni kaj! ^{pav|e *}

Slovenija (in Evropa) za popotnike

»Popotovanja imajo toliko podob, kolikor je različnih človeških značajev. Vsakdo zna vtisniti svojemu popotovanju svojevrsten pečat in ga napraviti za svojevrstno doživetje, pa naj bo to veliko popotovanje v daljne kraje ali kratek družinski izlet ali svobodno potepanje ali pa pot zaradi delovne naloge.« - Tako nagovarjajo popotnika v veliki, lepi zbirki kart »Slovenija. Atlas za popotnike«, ki jo je sredi letošnjega septembra v uredništvu **Jožeta Štivana** izdal Eurotrade d. d. iz Ljubljane kot licenčno izdajo za ljubljanski Petrol v nakladi 15000 izvodov. Atlas je razdeljen na dva dela: v prvem je natisnjenih 22 zemljevidov slovenskih predelov, ki bi jih bilo mogoče sestaviti v velik osembarvni zemljevid Slovenije v merilu 1 : 250000, in temu so dodani načrti osmih največjih slovenskih mest, v drugem je natisnjenih 13 zemljevidov evropskih predelov, političnogeografsko že aktualiziranih in namenjenih predvsem motoriziranim turistom, saj so na njih natančneje zarisane vse najpomembnejše ceste. Vsak del posebej, slovenski in evropski, ima natisnjeno kazalo slovenskih oziroma evropskih krajev, ki jih je mogoče najti na kartah. Zemljevid Slovenije sta izdelala Frevtag & Berndt U. Artaria z Dunaja in Geodetski zavod Slovenije iz Ljubljane, načrte slovenskih mest je izdelal Geodetski zavod Slovenije, vsi zemljevidi Evrope so prevzeti iz atlasa »Europa« založbe Frevtag & Berndt U. Artaria z Dunaja, ki je izšel sredi letošnjega leta.

Če bi bilo to vse, kar je v najnovejšem atlasu, bi bila to zbirka priročnih zemljevidov, kakršno imamo v avtu, da se najdemo v neznani pokrajini. Toda ko smo na cilju kakšne poti, si s takšnim zemljevidom že ne moremo več pomagati; potem je treba v tistem kraju ali pokrajini dobiti dodatne vire informacij o vsem tistem, kar pokrajina ponuja radovednemu popotniku.

Najnovejši atlas pa ima med zemljevidnimi listi na belem papirju vložene informacije s skupnim nadnaslovom »Petrol opozarja na zanimivosti«. Ob vsakem izseku karte so namreč na drugi strani odprte knjige podatki o pokrajini, krajih, zgodovinskih, kulturnih in naravnih znamenitostih in zanimivostih - in tudi o pogorjih, gorovjih, gorskih vrhovih, gorskih prelazih, planinskih kočah, gorskih posebnostih, rastlinah in živalih, ki živijo v tistih predelih, ter o človeških dejavnostih v tamkajšnjih hribovitih predelih.

Pa to še ni vse, kar zadeva zanimanje planinca. V atlasu je posebno poglavje posvečeno naravni dediščini in tam je spet mogoče marsikaj

prebrati o slovenskem gorskem svetu. Kar dve strani v atlasu sta posvečeni Triglavskemu narodnemu parku, ki to kajpada tudi zasluži, kar šest strani v knjigi pa je lepo povabilo na pešačenje po Sloveniji - kajpada spet največ po gorskem ali vsaj goratem in gričevnatem svetu.

Atlas Slovenija za popotnike, ki stane v malo-prodaji 1470 tolarjev, je vsekakor priročen in koristen pripomoček tudi za planince: najprej pokaže, kako se je mogoče najdlje in najvišje pripeljati pod gorski cilj, potem v tekstovnem delu da marsikatero idejo za planinsko turo ter hkrati opozori tako na planinske kočice na poti kot na naravne in kulturne zanimivosti.

Žal so zaradi tehnične napake (kot nam je bilo rečeno) ob avstrijsko-slovenski meji izpadla slovenska imena predvsem gorskih vrhov, kar bodo v drugi izdaji vsekakor popravili.

Turni smuk brez meja

Konec novembra 1990 je Club Alpino Italiano, Commissione Nazionale Scuole di Alpinismo e Sci-alpinismo v založbi svoje Commissione Centrale per le Pubblicazioni izdal zbornik **Sci-alpinismo senza frontiere** s podnaslovom *La Traversata Delle Alpi*.

Zbornik zadeva mednarodno turnosmučarsko prireditve, v kateri so aktivno sodelovali tudi slovenski turni smučarji, tedanji načelnik Komisije za mednarodne stike PZS **Mirko Fetih** in **Peter Soklič** pa tudi kot organizatorja. Mirko Fetih v zborniku takole opisuje svoje vtise o tem podvigu:

»Višek našega dosedanjega mednarodnega sodelovanja je bil turnosmučarski pohod prek celotnih Alp in njihovih predgorij, ki je potekal pod geslom »turni smuk brez meja«. Na to nepozabno prireditev, ki smo jo izvedli z združenimi močmi vsi sodelujoči, me še danes vežejo najlepši spomini.

Jaz sem se sicer kot organizator ukvarjal samo s tistim delom prečenja, ki je potekalo v Jugoslaviji oziroma Sloveniji (Julijske Alpe), imel pa sem priložnost, da sodelujem v po enem pohodu v Italiji in Avstriji. Bilo je fantastično! Ne sneg, ne megla nas nista motila, ko pa je spet posijalo sonce, smo lahko uživali v veličastni gorski naravi. O tem ne bom pisal, saj so o vseh podrobnostih na voljo izčrpna poročila. Na koncu smo vsi skupaj ugotovili, da je za nami nekaj enkratnega. Res pa je, da terja izvedba takega turnosmučarskega pohoda zelo zahtevno organizacijsko delo in veliko sredstev. Prav zato smo predlagali, da naj bo morebitna ponovitev šele po daljšem časovnem presledku, npr. po petih ali šestih letih, med tem časom pa naj bi se sprejevali na tednih turnega smučanja, ki bi jih prirežali izmenoma zdaj v tej, zdaj v drugi državi...«

(Ta zamisel se je medtem že uresničila; marca 1989 so naši turni smučarji v okviru KA tako srečanje kljub neugodnemu vremenu že izvedli v Bohinjskih gorah.)

Vsebina zbornika obsega vse tisto, kar zanima podjetne turne smučarje in gornike nasploh (v podrobnosti se tu ne moremo spuščati). Posamezna poglavja so razvidna iz kazala:

1. Spomini na prečenje Alp: spomini posameznikov z besedami organizatorjev; satelitski posnetek Alp; pregled vseh doseženih vrhov, višjih od 3000 metrov. - 2. Priprave in organizacija: smernice za udeležence; organizacijski komite, zastopniki posameznih držav; važni naslovi in telefonske številke. - 3. Dnevnik velike turnosmučarske štafete: uvodna pojasnila; obrazec za fizično in časovno pripravo ture s potrebnimi tehničnimi podatki; obrazec za poročilo o opravljeni turi; dnevnik s podatki o krajini in stiki s prebivalci; seznam članov skupine; podatki o dosegljivih specialkah. - 4. Izvlečki iz časopisov. - 5. Turni smuki brez meja se nadaljujejo: pregled tednov turnega smučarja v posameznih deželah v letih 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990. - 6. Pregled dosedanjih prečenj - posamezniki in skupine.

Pregled zbornika ne bi bil popoln, če ne bi - vsaj v izvlečku - navedli nekaj podatkov iz poročila mednarodnega usklajevalca prireditve **Fritza Gansserja** iz Savose pri Luganu:

Predlog za mednarodno prečenje Alp s turnimi smučmi je leta 1979 pripravil Club Alpino Italiano. Načelno je bil odobren leta 1980 na sejanju v Chamonixu, nakar so sledile priprave na izvedbo v letu 1982. Posamezne sodelujoče organizacije so s pristankom deloma tudi oklevale, Avstrijci so že dani pristanek kasneje začasno celo preklicali.

Ogromno je bilo dela s pripravo tras, s prijavi, rezervacijami koč in zavetišč. Določen je bil prvi dan prečenja - 23. 3. 1982, in dan, ko naj bo prečenje zaključeno, 23. 5. 1982, pri čemer je bilo treba upoštevati marsikaj; določili so tudi 12 dni za rezervo oziroma počitek. Dokončni načrt je bil nared šele 43 dni pred začetkom prečenja, kar pa se je izkazalo kot dobro, saj je bilo na ta način možno zbrati več udeležencev. V celoti jih je bilo 392, med njimi 240 Italijanov (vključenih 32 pripadnikov armade), 47 Švicarjev (med njimi Danec, član SAC), 41 Avstrijcev, 39 Francozov (med njimi Japonec, član CAF) 16 Nemcev in 9 Slovencev (**Mirko Fetih, A. Grasselli, D. Blazin, T. Sazonov, B. Rupnik, A. Lenarčič, B. Mlekuz, R. Mlekuz in V. Črnič**). Med udeleženci je bilo 12 gorskih vodnikov in 17 smučark. Potrebni je bilo 40 vodij skupin, ki so v 65 dneh vodili 31 skupin turnih smučarjev. Udeležencem ni šlo toliko za višinske rekorde kot za dogodek sam, pa vendar so na smučeh prekobalili 139805 metrov v vzponu in 151703 metre v spustu; bilo je